

Aproximacions crítiques a la participació juvenil: reptes i oportunitats per als professionals de joventut des d'una mirada política i ètica

Lara Morcillo Sánchez*

Mireia Sala Torrent**

Laura Corbella Molina***

Resum

Aquest article examina la dimensió pràctica i ètica de la promoció de la participació juvenil des de la figura del professional de joventut. Primerament, es justifiquen els canvis en les formes de participació juvenil, tant les tradicionals com les menys convencionals, que suposen reptes i oportunitats per als professionals de joventut encarregats de fomentar aquesta participació. A continuació, es revisen les normatives europees i catalanes que subratllen el paper clau dels professionals com a facilitadors de la participació. També es presenten els principals dilemes ètics que aquests professionals han d'afrontar en la seva quotidianitat, com incorporar valors de justícia social en equilibri amb les necessitats dels joves i les restriccions normatives. Finalment, es plantegen tres reptes per a aquests professionals i es proposen algunes eines per superar-los: 1) garantir que les veus juvenils siguin escoltades des d'una perspectiva crítica amb la societat adultocèntrica; 2) disputar el paper de la política pública com a responsabilitat tècnica, política i ètica; i 3) apostar per una formació sòlida i coherent per als professionals de joventut.

Paraules clau

Participació juvenil, professionals de joventut, ètica professional, pràctica professional, política pública, societat adultocèntrica

Recepció original: 30 de juliol de 2024

Acceptació: 18 d'octubre de 2024

Publicació: 24 de gener de 2025

Introducció

La participació juvenil emergeix com una dimensió crítica per a la salut democràtica en qualsevol societat contemporània. Quan parlem de participació s'acostuma a entendre-la en la seva forma més tradicional, on el sistema electoral i la militància en partits polítics constitueixen els indicadors principals. Però en els darrers anys, hem pogut observar com algunes persones, especialment entre el col·lectiu jove, en la seva cerca per entendre i transformar el seu entorn, adopten noves maneres d'expressar-se i d'involucrar-se en qüestions polítiques, socials i cíviques. Aquestes formes de participació, sovint menys convencionals i més orientades a objectius específics, plantegen nous reptes i oportunitats que necessiten ser abordats des de diverses perspectives.

(*) Lara Morcillo Sánchez és doctoranda FPI, forma part del Grup de recerca Liberi, Departament de Pedagogia, Facultat d'Educació i Psicologia, Universitat de Girona. ORCID: 0000-0003-2742-6696. Adreça electrònica: lara.morcillo@udg.edu

(**) Mireia Sala Torrent és doctoranda industrial, forma part del Grup de recerca Liberi, Departament de Pedagogia, Facultat d'Educació i Psicologia, Universitat de Girona. ORCID: 0000-0001-5152-2878. Adreça electrònica: mireia.sala@udg.edu

(***) Laura Corbella Molina és professora lectora, Grup de recerca IJASC-SGR (Infància i joventut: acció socioeducativa i comunitària), Departament de Teories de l'Educació i Pedagogia Social, Universitat Autònoma de Barcelona. ORCID: 0000-0002-2151-089X. Adreça electrònica: laura.corbella@uab.cat

El present article es proposa explorar la dimensió pràctica i ètica que envolta la tasca dels i les professionals de joventut en el foment de la participació activa entre les persones joves, en qualsevol de les seves modalitats i llenguatges. En primer lloc, s'exploren i es justifiquen els canvis en les formes de participació juvenil i es situen en el marc d'una societat adultocèntrica. En segon lloc, es reconeix la voluntat manifesta de les normatives europees i catalanes de potenciar la participació social i cívica de la joventut, posant especial atenció en el paper dels i les professionals de joventut com a agents clau per aconseguir-ho. Aquest conjunt de professionals exerceixen un paper fonamental com a facilitadors en l'acompanyament de les persones joves en els seus processos de creixement personal i cívic. Es troben, per tant, davant d'un panorama complex en el qual han de navegar entre les expectatives i necessitats dels i les joves i els marcs legals i ètics que condicionen la seva actuació, elements que explorem en el darrer apartat.

És essencial reconèixer els condicionants i les limitacions que influeixen en la feina dels i les professionals de joventut. D'una banda, es veuen immersos en una situació delicada en la qual han de trobar l'equilibri entre les demandes i expectatives de les persones joves i les restriccions imposades pel marc legal i normatiu. D'altra banda, assumeixen la responsabilitat de fomentar una participació autèntica i respectuosa, garantint que les veus dels i les joves siguin escoltades i valorades en tot moment. En aquest sentit, la dimensió ètica de la intervenció dels i les professionals de joventut emergeix com una revisió de la pràctica professional alhora que una eina per desenvolupar-la. A mesura que promouen la participació juvenil, s'enfronten a dilemes ètics que requereixen una reflexió profunda sobre el tipus d'impacte que generen en la vida dels joves i en la societat en general. Mitjançant una aproximació crítica, aquest article pretén abordar els reptes amb què es troben els i les professionals de joventut en la seva tasca per promoure una participació més inclusiva i significativa entre les persones joves. Alhora, aspira a contribuir al debat sobre com millorar les pràctiques i les polítiques relacionades amb la participació juvenil, reconeixent el paper vital dels i les professionals de joventut i els desafiaments pràctics i ètics que enfronten en la seva tasca.

Aquest article representa un diàleg reflexiu i conscient de les tesis doctorals de les tres autores. Les tesis s'han desenvolupat en el marc de dos successius projectes HEBE: *Proyecto HEBE 2. Identificación de factores potenciadores y limitadores del empoderamiento juvenil: Análisis de discursos y prácticas de educadores* (referència EDU2017-83249-R) i *Proyecto HEBE 3: El empoderamiento de los jóvenes en la comunidad. Análisis de casos a partir de tres comunidades* (Referència PID2020-119939RB-100), la qual cosa ha dotat les investigacions d'una base teòrica i pràctica en relació a l'empoderament juvenil, però sobretot sobre qui i com l'ha de fomentar.

El repte de la participació juvenil

La joventut, definida legalment entre els setze i els vint-i-nou anys segons la Llei de Polítiques de Joventut catalana (Llei 32/2010), constitueix una etapa de la vida caracteritzada per una sèrie de transicions significatives, com ara l'entrada al mercat de treball o l'establiment d'emancipació domiciliària. És a dir, la joventut sembla que només finalitza quan es vincula a l'estatus de persona adulta passat un període de formació, dependència familiar i ocupació estable (Morán i Benedicto, 2003). No obstant això, en les últimes dècades s'ha observat un progressiu allargament d'aquesta etapa per la dificultat d'acomplir aquestes transicions, on les trajectòries juvenils esdevenen cada vegada més complexes

(Serracant, 2015). Aquest fenomen, que sembla indicar una prolongació de les transicions cap a la vida adulta, ha suscitat debat i ha generat diverses interpretacions.

Des del punt de vista individualista, l'allargament de la joventut pot ser atribuït a eleccions individuals. Es podria argumentar que les persones volen viure en una eterna joventut, lluny de les responsabilitats laborals i familiars, tot creant, decidint i escollint els seus propis itineraris vitals lluny d'imposicions tradicionals en base als valors post-materialistes (Soler i Martí, 2015; Nugin, 2013). No obstant, aquests mateixos autors qüestionen alhora la influència del context. Les teories estructuralistes argumenten que l'allargament de la joventut pot ser atribuït a factors externs, com ara les condicions econòmiques i socials. Les dificultats per accedir al mercat laboral, l'augment del cost de vida i la manca d'oportunitats econòmiques poden obligar els i les joves a retardar les seves transicions cap a la vida adulta i mantenir-se dependents de la família per un període més llarg de temps. Aquesta perspectiva subratlla la influència del context social en les trajectòries vitals dels individus i posa de manifest les desigualtats estructurals que afecten a les joves, en les que la precarització estructural del sistema, les dificultats per aconseguir un treball digne i accedir a un habitatge de qualitat també ajuden a postergar aquesta arribada a l'edat adulta. Des del nostre punt de vista, i el d'alguns autors, cal apuntar a una doble casuística: eleccions biogràfiques contextualitzades en unes estructures culturals i institucions concretes (Walther *et al.*, 2009).

Més enllà de la causa de l'allargament d'aquesta etapa vital, la joventut actual ha estat batejada com a *millennials* o *centennials*, segons la dècada en la qual van néixer però també com a crancs (Olmos, 2021) o generació *boomerang* (Donat i Martín Lagos, 2020) pel caràcter regressiu de la seva condició en esdevenir la primera generació que viurà pitjor que els seus progenitors. També se'ls coneix com a *Snowflake generation* internacionalment (Zavodna, 2022), terme creat i utilitzat per fer burla de la seva percebuda intolerància i sensibilitat, tot i que no ha quedat corroborat que aquesta generació sigui extremadament més sensible que la població adulta coetània. Sigui com sigui, aquesta estigmatització dels joves com a persones apàtiques i amb manca d'ambició, pot ser atribuïda a l'adultcentrisme, un fenomen social en què els adults desvaloritzen les experiències i les perspectives dels joves, on se'ls considera menys competents i responsables que els adults (Duarte, 2012).

La societat adultocèntrica representa un sistema de dominació que es sustenta en el capitalisme i on, a través de polítiques i normes socials, es permet als grups dominants subjugar a la població jove i controlar, especialment, a aquella que mostra rebuig o s'organitza alternativament a aquestes imposicions (Corney *et al.*, 2022; Duarte, 2012; Shier, 2012). En l'adultcentrisme, les persones adultes es caracteritzen com a individus sensats, no impulsius, i capaços de prendre bones decisions sobre les seves vides. En canvi, les persones joves es veuen com a ingenus o vulnerables en relació als adults. Aquesta percepció negativa cap al col·lectiu pot minar la seva autoestima i autoconfiança, i afectar la seva participació activa en la societat.

Entre els cohorts més joves de població el nivell de participació política, entesa en la seva forma més tradicional, com anar a votar o ser membre d'un partit polític, manté uns nivells més baixos comparat amb la resta de grups d'edat (García-Albacete i Lorente, 2019; Kitanova, 2020). No obstant, també existeix evidència que la joventut té les seves formes d'implicació i participació en la democràcia. De fet, són les persones joves les que

estan diversificant aquesta participació (Spannring *et al.*, 2008; Sloam, 2013) derivant-la cap a contextos més informals, espontanis i esporàdics, al marge de l'entramat institucional on existeix una relació directa amb la causa (Amnå i Ekman, 2014; Ballesté *et al.*, 2021).

Tal com afirmen alguns autors (Cammaerts *et al.*, 2016; Bessant i Grasso, 2019), la participació, en totes les seves formes, fomenta la legitimitat de les institucions democràtiques mitjançant fórmules de governança capaces de superar les seves pròpies mancances i d'experimentar veritables experiències de govern popular. Aquesta visió apunta a la capacitat de la participació per arribar on les polítiques tradicionals no ho aconsegueixen, tot satisfent les necessitats de la població. Segons González (2020), la satisfacció amb la democràcia i la confiança en les institucions públiques està relacionada amb la possibilitat d'influir en les decisions públiques, per tant, es podria argumentar que els nivells baixos de resposta en la participació política tradicional són la resposta a un sistema on els joves no s'hi veuen representats.

Les persones joves escullen altres formes de participació que els semblen més significatives (Sloam, 2013), segurament perquè se senten excloses de les formes tradicionals i perquè tampoc no confien en les institucions. Per això, aquest moviment cap a nous espais i formes d'implicació, més horitzontals i inclusius, representa un desafiament a l'ordre social vigent. Teories individualistes o estructuralistes no poden negar l'existència d'un canvi de paradigma a nivell social, on aquestes noves formes d'organització més ràpides i fluïdes encaixen perfectament com a resposta als processos d'acceleració social (Rosa, 2011) i als valors líquids de la postmodernitat (Bauman, 2015).

A més, cal ser conscients que vivim en un món desigual i que la participació no està exempta de desigualtat, en quant a les fórmules, però també en quant a les possibilitats per fer-ho. No tothom participa perquè no tothom té les possibilitats, habilitats i condicions per fer-ho. Autors com Ballesté *et al.* (2021) afirmen que la posició social dels individus determina les pròpies formes d'implicació i participació en moviments socials i esdeveniments polítics puntuals.

El rol de la política pública i el professional de joventut

La política pública, com a eix central de les decisions col·lectives, juga un paper central en la protecció dels drets de la joventut, sobretot, en l'acompanyament de la seva transició cap a la vida adulta (Comas, 2011; Parés, 2014). Aquesta hauria de garantir la participació activa de les persones joves i promoure una societat més equitativa i cohesionada. Tot i els esforços de governs nacionals i d'organitzacions supranacionals com l'OCDE, la UNESCO i el Consell d'Europa, encara hi ha un clar dèficit en termes d'informació, coneixement i habilitats per a la participació juvenil (Becquet *et al.*, 2019).

Per una banda, la Unió Europea (UE) i la Comissió Europea (CE) han estat impulsores de polítiques destinades a promoure la participació activa de la joventut en tots els nivells de presa de decisions. A través de documents com el «Llibre Blanc-Un nou impuls per a la joventut europea», s'han establert directrius que insten els governs a coordinar-se per millorar la participació, informació i voluntariat juvenil. Això implica la inclusió dels joves en els processos de presa de decisions (EC, 2001). La Carta Europea sobre la Participació dels Joves a la Vida Local i Regional (aprovada el 1992, revisada deu anys després i aprovada pel Congrés del Consell d'Europa el 2003) també subratlla la importància de garantir

l'accés dels joves a la participació en la societat (CE, 2003). A Catalunya, la Llei 33/2010 reconeix la importància del professional de joventut i insta les autoritats públiques a fomentar la participació juvenil per millorar les estructures democràtiques. Això es veu reflectit en els Plans Nacionals de Joventut, com el recent Pla Nacional de Joventut de Catalunya 2030, que prioritza la participació juvenil com un dels seus objectius principals.

Per altra banda, des del 2010, la Unió Europea també ha reconegut i recolzat la figura del professional de joventut. El Conveni Europeu sobre el Treball a l'Àmbit de la Joventut de 2010 va subratllar la importància d'aquest àmbit laboral, mentre que l'informe de la Unió Europea del 2015 va destacar el paper crucial dels i les professionals de joventut en la promoció de la ciutadania activa i el foment de la participació juvenil. Aquest informe va ressaltar la seva funció clau en el suport a la participació de les persones joves en la vida pública i la presa de decisions. A més, la Recomanació del Comitè de Ministres als Estats membres del 2017 va emfatitzar la importància de comptar amb professionals de joventut ben preparats per fomentar la participació activa juvenil a nivell local i regional (CE, 2017). L'Estratègia de Joventut de la UE 2019-2027 va instar els Estats membres a invertir en la formació i el desenvolupament d'aquests i aquestes professionals per reforçar la seva tasca en la promoció de la participació juvenil.

Les administracions que operen al territori català inclouen les administracions locals (municipis, comarques, diputacions), les autonòmiques i les estatals, així com la influència de les institucions europees. Des de l'any 2000, s'han succeït diversos plans nacionals de joventut a Catalunya, que han esdevingut l'instrument estratègic principal per als actors que intervenen en aquest àmbit. La Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut de Catalunya, que va establir el marc institucional per a aquestes polítiques, també reconeix legalment la figura dels i les professionals de la joventut i defineix les seves funcions bàsiques. No obstant això, no regula el perfil específic d'aquests professionals, la qual cosa comporta certa dispersió de perfils i funcions (Salvador i Pano, 2019). Les polítiques de joventut es desenvolupen amb una relació de proximitat entre l'administració local i els joves destinataris, la qual cosa ofereix oportunitats per generar models de treball innovadors i promoure el canvi social.

En aquest context, la figura del professional de joventut emergeix com a agent clau per a fomentar la participació juvenil i la promoció del benestar de les persones joves. Diversos estudis han destacat el paper essencial dels i les professionals de joventut en la promoció del benestar i el compromís de les persones joves, recolzant-los per prendre decisions en qüestions rellevants per a ells (Cooper, 2018; Corney *et al.*, 2009, Corney, 2014; Ord, 2007; Sapin, 2012) o han revisat com els programes d'aprenentatge per a joves poden fomentar la participació comunitària i cívica (Funes i Robles, 2016). Cal reconèixer el seu paper crucial en la comprensió de les necessitats de les persones joves, la creació d'entorns propicis on les joves puguin ser reconegudes i el suport continu en les seves trajectòries (Ord, 2022). De fet, els i les joves poden no trobar serveis que els representin si els i les professionals de joventut no troben un entorn on les seves capacitats siguin valorades (Corney *et al.*, 2009; Sercombe, 2004).

Tanmateix, malgrat la voluntat de les polítiques públiques de promoure la participació juvenil, existeix una certa desconfiança en la literatura envers els programes i polítiques actuals. Varis autors han alertat que aquests esforços poden asfixiar la participació genuïna dels joves (Malone i Hartung, 2010) o generar resistència quan no es produeixen

canvis significatius (Strack *et al.*, 2004). Així, s'ha destacat que les polítiques de participació poden ser instrumentalitzades per adults i servir a altres interessos (Francis i Lorenzo, 2002; Malone i Hartung, 2010; White, 1996). A més, s'ha observat una resistència dels adults a cedir poder als joves en la presa de decisions (Collins *et al.*, 2016; Larson *et al.*, 2015; Roach *et al.*, 2013). Els estudis assenyalen que, en molts programes de participació juvenil, els rols de les persones joves i les figures professionals ja estan predefinits, i les pràctiques poden reproduir desigualtats estructurals (Batsleer, 2013).

Altra vegada, l'adultocentrisme emergeix com un sistema de dominació establert, especialment en les estructures capitalistes que defineixen la nostra organització social (Duarte, 2012). A través de mecanismes normatius, polítiques públiques i pràctiques socials, els grups dominants exerceixen control sobre la joventut, particularment quan aquesta mostra una actitud de qüestionament o ofereix alternatives a l'*statu quo*. El treball d'Ord *et al.* (2022) destaca la manera com aquestes pràctiques s'observen en àmbits com el del treball amb joves, on les polítiques i pràctiques no acostumen a prendre en consideració els significats i sentiments de les persones joves, fallant a l'hora de reconèixer-los com a agents actius en la construcció de la seva pròpia realitat.

Per superar aquestes pràctiques, es poden crear espais de confiança on adults i joves puguin col·laborar de manera igualitària en la presa de decisions (Sala i Planas, 2024). Això requereix un canvi de paradigma on les persones joves siguin reconegudes com a agents actius en la construcció de la societat i els i les professionals de joventut juguin un paper fonamental com a facilitadores d'aquest procés (Zeldin *et al.*, 2017). En aquest sentit, és essencial repensar les pràctiques professionals actuals i buscar noves formes d'inclusió que realment donin veu i poder al col·lectiu de joves en els assumptes que els afecten. Per aquest motiu, proposem que els i les professionals de joventut comptin amb les competències necessàries per abordar aquesta tasca amb èxit, on la seva formació i desenvolupament continu siguin claus per assegurar que estiguin ben preparats per acompanyar la joventut en la seva participació activa i transformadora en la societat.

Reptes ètics de la pràctica del i la professional de joventut per fomentar la participació juvenil

Tot i haver un perfil divers i multidisciplinar de professionals de joventut, es pot observar cert consens en la definició comuna del treball amb joves des d'una vessant pedagògica basada en l'educació no formal i informal, la pedagogia social i els drets humans (Corney *et al.*, 2023; Williamson i Conroy, 2020). De fet, la naturalesa ètica i política de la pedagogia social promou un escenari fèril per la promoció de la participació juvenil i les polítiques centrades en la veu i l'agència de les persones joves (Slovenko i Thompson, 2016).

Com s'ha vist al llarg d'aquest article, la participació és cabdal per mantenir la legitimitat democràtica però, alhora, les formes i possibilitats per participar no són neutres. Els i les professionals de joventut, des de la seva mirada pedagògica i social, tenen la responsabilitat de pensar la seva tasca professional, el seu compromís social i professional i les relacions amb les persones joves des d'una mirada ètica. En el seu dia a dia, davant l'encàrrec de fomentar aquesta participació, es troben davant de diverses qüestions ètiques: quin tipus de participació han de promocionar? La de quins joves? Sota quines estructures? En base a quins valors? I sobretot, amb quin objectiu? El treball amb joves comparteix, de la mateixa manera que el treball amb la resta de professionals socials, un conjunt

de problemes ètics que només podran ser superats en la mesura que s'assumeixi la responsabilitat ètica de la pràctica professional diària (Davies, 2016; Petkovic i Bárta, 2020; Sercombe, 1997; Vilar i Riberas, 2020).

Incorporar una mirada ètica en la pràctica professional és un procés individual i col·lectiu, una reflexió i relació amb un mateix i els altres, els quals permeten: guiar la pràctica professional, construir relacions amb l'altre i oferir suport en la presa de decisions davant de dilemes ètics com els que plantegem en aquest article (Corbella i Úcar, 2019). Les qüestions ètiques són inherents a les relacions humanes, per tant, sempre seran presents en la pràctica professional, pel que es fa necessari desenvolupar una visió ètica a nivell axiològic, competencial, subjectiu, estructural, estratègic i relacional per tal de poder fer un abordatge profund i integral quan els i les professionals s'hi troben (Corbella, 2023). Tenint en compte aquests nivells d'anàlisi, en aquest text es posen de manifest diferents reptes ètics als quals s'enfronta el i la professional de la joventut en la seva tasca.

En primer lloc, dels i les professionals de joventut s'espera que comparteixin una sèrie de valors professionals lligats a la participació juvenil, com és el respecte pels drets humans, la igualtat d'oportunitats, la diversitat, la capacitat, la justícia social, el bé comú, la cohesió, la inclusió i la cooperació comunitària (McKinney, 2012; Petkovic i Bárta, 2020; Sercombe, 1997). Aquests valors defineixen les finalitats ètiques del treball amb joves: el desenvolupament individual i comunitari, la justícia social i la seva participació activa en la societat (Metz, 2017). Aquests valors i finalitats, però, corren el risc de quedar-se en una declaració d'intencions o que tinguin un efecte aparador. El repte del i la professional radica en trobar les fórmules per incorporar aquests valors en la quotidianitat de la seva pràctica.

En segon lloc, cal revisar la mirada que, la societat en general i els diferents agents polítics i professionals en particular, tenen vers les persones joves i com condiona la seva capacitat d'agència i d'actuació. La manca de reconeixement social del col·lectiu juvenil i la instrumentalització de la seva veu i els seus interessos, en gran part a causa de l'adultcentrisme, redueix la seva capacitat d'agència i planteja problemes ètics seriosos, com per exemple, la criminalització o burla del terme jove (Crouzé i Meurs, 2022; Zavodna, 2022), i les actituds de menyspreu cap a la joventut que afecten la dignitat de les persones joves i les seves possibilitats i motivacions de participació. Davant d'aquesta dificultat, el i la professional de joventut s'enfronta al repte ètic (ètic perquè busca la dignitat de la persona jove, la seva agència i la seva capacitat de participació) de fer propostes personalitzades que fomentin el respecte i la dignitat cap a les persones joves i canviar la visió de la joventut com un problema a arreglar, cap a una visió que reconegui la veu de la joventut, les seves necessitats i com aquestes són una oportunitat i un bé per la comunitat (Pope, 2016; Vilar i Riberas, 2020).

En aquesta línia, teories relacionades amb la promoció del reconeixement i la resistència política destaquen la importància de transformar les estructures socials per a una veritable inclusió (Corbella i Úcar, 2022; Corbella, 2020). Això implica un compromís profund dels i les professionals en el suport dels individus en el seu desenvolupament i en la lluita per la justícia social. Això no només suposa dirigir accions a la defensa del col·lectiu, sinó que principalment l'objectiu és acompanyar i treballar les capacitats de les persones joves perquè desenvolupin la seva agència i siguin elles mateixes les que puguin reclamar els seus drets i fer escoltar la seva pròpia veu. Per agència s'entén la capacitat per

submergir-se en les dinàmiques i discursos de poder, així com la capacitat per resistir-se als mateixos i canviar-los (Gottschall, 2002). Això comporta la necessitat de, per una banda, donar suport a les persones per a què guanyin agència, a través de la promoció de capacitats i, per altra banda, animar al qüestionament d'ideals i de valors, així com dels discursos i dinàmiques socials considerats universals.

En tercer lloc, cal esmentar les dificultats, reptes i injustícies del context estructural i polític al qual s'enfronten les persones joves i que els i les professionals han d'acompanyar. Sembla que demanem als i les professionals de joventut que ajudin a desenvolupar les capacitats i competències de participació entre les persones joves, però oblidem les pròpies estructures socials existents que limiten o possibiliten el desenvolupament d'aquesta. En moltes ocasions, l'allargament de la vida juvenil i les dificultats en les quals es troben es deuen a les característiques del context estructural, i generen situacions de encara més desigualtat entre els grups socialment desfavorits (Crouzé i Meurs, 2022). Aquí el i la professional de la joventut moltes vegades ha d'acompanyar processos de participació i empoderament juvenil dins d'una conjuntura de desigualtat i maltractament cap al col·lectiu. Tot i que a nivell professional hi ha una capacitat d'actuació limitada, aquest fet pot generar una sensació de malestar i estrès moral que deriva en patiment cap al propi professional que s'ha de poder gestionar (Vilar, 2001).

En quart lloc, i com a contraproposta a l'anterior, cal destacar el repte i la necessitat ètica que presenta la capacitat d'articulació de pràctiques ètiques formals a través de la implementació dels encàrrecs professionals i les polítiques públiques. És el que Honneth (2014) defineix com la construcció d'una eticitat formal. La construcció i implementació de polítiques públiques que converteixin els ideals ètics en accions que promocionin els drets de les persones joves tenen un rol fonamental en posar les necessitats, les veus i les experiències de les persones joves en el si del debat públic (Crouzé i Meurs, 2022; Vilar i Riberas, 2020).

Per últim, el treball amb joves té una vessant relacional indubtable que també presenta nombrosos reptes ètics a l'hora de treballar amb les persones joves en general i de fomentar la participació juvenil en particular (Crouzé i Meurs, 2022; Petkovic i Bárta, 2020). La pròpia relació socioeducativa entre la persona jove i el o la professional esdevé un element sobre el qual reflexionar, en tant que aquesta s'ha de produir en base a una ètica que qüestioni les desigualtats existents, possibiliti els processos de transformació social i cuidi i garanteixi el benestar de les persones joves, tot posant en pràctica de forma activa i conscient principis i ideals ètics i professionals. Entre les actuacions a nivell relacional, els conflictes ètics més comuns estan relacionats amb les relacions de poder, els límits professionals, la dependència a professionals i recursos, la cura de les persones joves i la confidencialitat (Petkovic i Bárta, 2020). La qüestió ètica que més atenció ha rebut en la literatura està relacionada amb la participació igualitària i no instrumentalitzada i les asimetries de poder i conflictes d'interès que es generen a nivell relacional (Crouzé i Meurs, 2022; Sercombe, 2007). En aquest cas, cal que el o la professional revisi el seu posicionament en vers el poder que rep a través de la institució que representa perquè aquest estigui orientat al servei de les persones joves i no al seu control (Corbella, 2023), per tal d'evitar relacions coercitives, opressives i dependents i així afavorir relacions empoderants (Sercombe, 1997). La idea és que el professional de joventut passi de ser un agent de control i de direcció del col·lectiu a un garant de la seva participació i benestar.

Reflexions finals

En la primera part d'aquest article, situàvem el debat en les diferents perspectives per entendre la joventut i, en conseqüència, la seva participació. Des d'una perspectiva constructivista, la participació té a veure amb la interacció entre individus, col·lectius i actors institucionals que es situen en posicions de poder desiguals, a través dels quals poden perpetuar i legitimar l'ordre social establert (Walther *et al.*, 2019). Aquesta visió sobre la participació subratlla les desigualtats estructurals que afecten els i les joves i posa en qüestió la idea de lliure elecció. En un segon moment, repassàvem com i per què les polítiques públiques haurien de garantir la participació activa dels joves i promoure una societat més equitativa, la qual cosa està recollida en les principals recomanacions europees i d'àmbit català. En aquest context, els professionals de joventut juguen un paper crucial en la promoció de la participació juvenil i el benestar dels joves. Per últim, s'han presentat els principals reptes ètics als quals s'enfronten els i les professionals de la joventut en la seva tasca diària i que requereixen de l'assumpció d'una responsabilitat professional individual i institucional. Els i les professionals de la joventut tenen cert poder d'actuació a l'hora de promoure la participació juvenil, essent aquesta una responsabilitat tècnica, política i ètica, que fa que es converteixin en agents garants del benestar de les persones joves. A partir d'aquesta realitat, plantejem tres grans reptes que es presenten en la pràctica dels i les professionals de joventut en relació a la promoció de la participació.

En primer lloc, considerem que és imprescindible entendre les condicions materials de la joventut, basades en unes estructures concretes i que no només condicionen, sinó que eixamplen les desigualtats entre les pròpies persones joves. Tal com expliquen Bečević i Dahlstedt (2022) des de les polítiques, els programes, els serveis i fins i tot els professionals es concep la participació juvenil en termes de llibertat i d'elecció, i sovint separada de conceptes com redistribució de poder i recursos materials. S'entén, doncs, que la participació juvenil està mediada per l'ordre estructural i l'accés desigual als recursos, tot creant divisions espacials, materials i simbòliques entre la pròpia joventut.

Això és especialment destacable en l'àmbit de la participació institucional, on, segons dades sobre pràctiques participatives de la darrera Enquesta de Joventut de Catalunya (Escapa i Marí-Klose, 2023), la vinculació i l'interès de la joventut en la política és desigual, i les joves amb baixos recursos econòmics i educatius s'interessen menys i participen menys en la política. La qual cosa posa de rellevància que qui més raó i necessitat té per participar és alhora qui menys possibilitats i probabilitats té per fer-ho. Cal entendre el concepte de participació juvenil des d'una mirada àmplia, més enllà de la participació política tradicional o de les formes d'involucrar-se, participar es tracta d'un procés de presa compartida de decisions sobre allò que afecta la teva pròpia vida i la de la comunitat on hi vius (Hart, 1992), en un marc de drets humans i de creixement democràtic. Per tant, la participació juvenil no pot ser entesa sense considerar les relacions de poder i les desigualtats socials existents.

Un segon repte té a veure amb disputar el paper de la política pública i el rol del professional de joventut, justament, en la promoció de la participació juvenil. Aquest professional pot comprendre les necessitats dels joves i crear entorns propicis que fomentin la seva participació social i política. Però per tal de superar les desigualtats estructurals és

urgent unificar la intencionalitat, el sentit i la coherència de la política pública amb la realitat de les joves. Existeix desconfiança per part dels joves envers els programes i polítiques actuals (Ord *et al.*, 2022), per combatre aquesta qüestió cal evitar la instrumentalització i els processos consultius que no generen canvis en les realitats dels joves. Abans d'incloure la participació juvenil en la tasca dels i les professionals de joventut, val la pena pensar a quina participació es fa referència, quin és l'objectiu i per què es persegueix, tal i com apunta Farthing (2012), el mèrit de la participació dependrà segons el tipus de societat que volem construir en primer lloc.

La participació juvenil pot ser entesa com una lluita contra l'adultcentrisme, on els adults ostenten el poder i la joventut lluita per revertir l'equilibri de forces. En aquest sentit, els propis professionals de joventut formen part d'aquesta estructura, en tant que adults, sinó són capaços de superar aquesta perspectiva i compartir i redistribuir el poder amb la població jove. Per fer-ho, alguns autors proposen la identificació de pràctiques adultistes en les intervencions diàries a través del rebuig i escepticisme davant dels discursos homogeneïtzadors de la joventut (Fletcher, 2015) i que sustenten unes majors habilitats i capacitats per part dels adults (Cooper, 2009). En aquesta redistribució de poder entra en joc el concepte d'empoderament juvenil, procés que possibilita decidir i actuar de forma conseqüent en relació a tot allò que afecta la vida d'una persona, però que només es pot assolir partint de dues condicions, l'adquisició de capacitats personals i la facilitació del medi per exercir tals capacitats (Soler *et al.*, 2017). Entenem, doncs, que les persones joves s'han d'empoderar a elles mateixes, però que, alhora, el context ho ha de permetre i és necessari que els i les professionals de joventut entenguin aquesta doble visió i quin paper juga la participació en tant que aquesta és una de les dimensions de l'empoderament.

Com a tercer repte, si ens centrem en la formació dels professionals de joventut, és cabdal que aquests comptin amb les competències necessàries per abordar la tasca amb èxit i que s'impliquin en una reflexió ètica sobre les seves pràctiques. Precisament en la pedagogia social com a pràctica democràtica i emancipadora trobem un paradigma que pot ajudar-los a situar la intervenció i la relació socioeducativa amb els joves. Això implica tant, l'assumpció i la pràctica de valors, com el treball orientat a l'empoderament juvenil, la conscienciació i transformació social cap a una concepció positiva de la joventut, la institucionalització d'espais i pràctiques per promoure la participació juvenil i la promoció de relacions de poder equilibrades. Totes aquestes pràctiques només es poden aconseguir a través de la incorporació de la pràctica reflexiva per part dels i les professionals i d'una articulació estructurada i col·lectiva per part de tots els agents involucrats (Corney, Rannala *et al.*, 2022).

Alguns autors com Corney *et al.* (2023) basant-se en el procés de presa de consciència de la pedagogia emancipadora de Freire (1971), suggereixen el diàleg crític com a pràctica professional que fomenta la participació i l'empoderament dels joves. En aquestes converses dialògiques, els professionals es prenen seriosament les opinions dels joves i els desafien, a través de preguntes provocatives, a analitzar i relacionar-se críticament amb els seus propis contextos per tal d'actuar sobre qüestions de justícia social. Encetar aquests debats pot suposar obrir-se i exposar-se a la crítica com a professionals i com a adults, però també pot suposar la millora i efectivitat dels programes, serveis i polítiques en relació a la participació (Corney *et al.*, 2022).

En definitiva, la pedagogia social esdevé una eina fonamental per a la pràctica ètica dels professionals de joventut en el seu dia a dia amb els i les joves. No només fomenta una reflexió profunda sobre el rol professional i la seva posició dins del context laboral, sinó que els proporciona una mirada crítica cap a les estructures socials que influeixen en la vida dels joves, convidant-los a qüestionar aquestes estructures i a participar activament en la transformació del seu entorn. En aquest sentit, la pedagogia social es converteix en un instrument per a fomentar l'empoderament dels i les joves, proporcionant-los les eines necessàries per comprendre les estructures socials de desigualtat i fer front a la realitat que els envolta, alhora que promou una pràctica professional sensible, compromesa i ètica per part dels professionals de joventut.

Referències

- Amnå, E. i Ekman, J. (2014) «Standby citizens: Diverse faces of political passivity». *European Political Science Review*, 6(2), p. 261-281. <https://doi.org/10.1017/S175577391300009X>
- Andersson, B.; Cuconato, M.; De Luigi, N.; Demozzi, S.; Forkby, T.; Ilardo, M.; Martelli, A.; Pitti, I.; Tuorto, D. i Zannoni, F. (2016) «National contexts of youth participation». *Deliverable 2.2 Comparative Report 1, PARTISPACE*. Frankfurt, Universitat de Frankfurt. Disponible a: <https://zenodo.org/records/48113> [accés 24.7.2024]
- Ballesté, E.; Santos, A. i Soler-i-Martí, R. (2021) *Guanyar els carrers: reflexions d'un diàleg entre l'activisme i l'acadèmia sobre les noves onades de protesta juvenil*. Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- Batsleer, J. (2013) «Youth work, social education, democratic practice and the challenge of difference: A contribution to debate». *Oxford Review of Education*, 39(3), p. 287-306.
- Bauman, Z. (2015) *Modernidad líquida*. Mèxic, Fondo de Cultura Económica.
- Bečević, Z. i Dahlstedt, M. (2022) «On the margins of citizenship: youth participation and youth exclusion in times of neoliberal urbanism». *Journal of Youth Studies*, 25(3), p. 362-379. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1886261>
- Becquet, V.; Kovacheva, S.; Popivanov, B. i Forkby, T. (2019) «Discourses of youth participation in Europe», a *Young People and the Struggle for Participation: Contested Practices, Power and Pedagogies in Public Spaces*. Nova York, Routledge, p. 34-48.
- Benedicto, J. (2013) «The political cultures of young people: an uncertain and unstable combinatorial logic». *Journal of Youth Studies*, 16(6), p. 712-729. <https://doi.org/10.1080/13676261.2012.744812>
- Bessant, J. i Grasso, M. (2019) «Security and the liberal-democratic state: Criminalizing young people's politics». *Revista Internacional de Sociología*, 77(4): e140. <https://doi.org/10.3989/ris.2019.77.4.19.003>
- Cammaerts, B.; Bruter, M.; Banaji, S.; Harrison, S. i Anstead, N. (2016) *Youth participation in democratic life: Stories of hope and disillusion*. Nova York, Springer.
- Collins, M. E.; Augsberger, A. i Gecker, W. (2016) «Youth councils in municipal government: Examination of activities, impact and barriers». *Children and Youth Services Review*, vol. 65 (C), p. 140-147. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.04.007>
- Comas, D. (2011) «¿Por qué son necesarias las políticas de juventud?». *Revista de Estudios de Juventud*, núm. 94, p. 11-27.

- Cooper, T. (2009). «Democracy, community and young people's participation: A comparison between "Hart's ladder" and a social capital perspective». *A Journal of Youth Work*, 1, p. 45–58.
- Cooper, T. (2018) «Defining youth work: Exploring the boundaries, continuity and diversity of youth work practice». *The SAGE handbook of youth work practice*, 1(1), p. 3-17.
- Corbella, L. (2020) «Aportaciones de Martha Nussbaum y Amartya Sen a la construcción de una dimensión ética en la relación socioeducativa: una revisión sistemática». *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 37(12), p. 116-127. https://doi.org/10.7179/PSRI_2021.37.07
- Corbella, L. (2023) *La dimensión ética en la relación socioeducativa: una teoría fundamentada*. Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona. [Tesi doctoral] Disponible a: <http://hdl.handle.net/10803/688698> [accés: 24.7.2024]
- Corbella, L. i Úcar, X. (2019) «The ethical dimension and values involved in social education. Perspectives of scholars, educators and participants». *Ramon Llull Journal of Applied Ethics*, 10(1), p. 91-122. Disponible a: <https://www.raco.cat/index.php/rjlae/article/view/356324> [accés: 24.7.2024]
- Corbella, L. i Úcar, X. (2022) «Exploring ethics in social education and social pedagogy from Honneth and Butler's recognition theories». *International Journal of Social Pedagogy*, 11(1), p. 1-15. <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2022.v11.x.006>.
- Corney, T.; Broadbent, R. i Darmanin, L. (2009) «Why Youth Workers Need to Collectively Organise». *Youth Studies Australia*, 28(3), pp. 41-46. Disponible a: <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.103512823143456> [accés 24.7.2024]
- Corney, T. (Ed.). (2014). *Professional youth work: An Australian perspective*. Tasmania, Clearing House for Youth Studies.
- Corney, T.; Cooper, T.; Shier, H. i Williamson, H. (2022) «Youth participation: Adultism, human rights and professional youth work». *Children & Society*, 36,(4), p. 677-690. <https://doi.org/10.1111/chso.12526>
- Corney, T.; Marion, J.; Baird, R.; Welsh, S. i Gorman, J. (2023) «Youth Work as Social Pedagogy: Toward an Understanding of Non-Formal and Informal Education and Learning», *Youth Work. Child & Youth Services*, 45(3) p. 345-370. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2023.2218081>
- Corney, T.; Rannala, I.; Guðmundsson, A.; Jüristo, K.; Valdimarsdóttir, H.; Martinson, M.; Griffith, H.; Šakarašvili, S. i Sigurjónsson, G. (2022) *Youth Work Codes of Ethics in Estonia, Australia and Iceland: Their use in reflective practice*. Universitat de Victoria, Estonian Association of Youth Workers i Association of Leisure and Youth Workers in Iceland. <https://doi.org/10.26196/tkqm-yj24>
- Council of Europe (2003) *Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life*. Bèlgica, Consell d'Europa.
- Council of Europe (2017) *Recommendation CM/Rec (2017)4 of the Committee of Ministers to member States*. Bèlgica, Consell d'Europa.
- Crouzé, R. i Meurs, P. (2022) «Mind the gap: the potential of professional youth work for civic empowerment and engagement of youth at social risk». *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 31(3), p. 4-20. <https://doi.org/10.54431/jsi.716>
- Davies, R. (2016) «Youth work and ethics: why the professional turn won't do». *Ethics and Education*, 11(2), p. 186-196. <https://doi.org/10.1080/17449642.2016.1182309>

- Donat, M. i Martín-Lagos, M. D. (2020) «Jóvenes boomerang en Andalucía; quiénes son y por qué regresan». *Revista Española de Sociología*, 29(3), p. 39-56. <http://doi.org/10.22325/fes/res.2020.56>
- Duarte, C. (2012) «Sociedades adultocéntricas: sobre sus orígenes y reproducción». *Última década*, 20(36), p. 99-125. <https://doi.org/10.4067/s0718-22362012000100005>
- Escapa, S. i Marí-Klose, M. (2023) «Desigualtats en la participació de la joventut i el seu interès en la política», a Julià, A. (Coord.) *Enquesta de la joventut de Catalunya 2022. Volum 2. Hàbits i estils de vida. Col·lecció Estudis*, 42. Barcelona, Generalitat de Catalunya, p. 73-108.
- European Commission (2001) *European Commission white paper: a new impetus for European youth*. Brusselles, Bèlgica.
- Farthing, R. (2012) «Why youth participation? Some justifications and critiques of youth participation using New Labour's youth policies as a case study». *Youth & policy*, 109(1), p. 71-97.
- Fletcher, A. (2015) *Facing adultism*. Common Action Publishing.
- Francis, M. i Lorenzo, R. (2002) «Seven realms of children's participation». *Journal of Environmental psychology*, 22(1-2), p. 157-169. <https://doi.org/10.1006/jevp.2001.0248>
- Funes, M. J. i Robles, J. M. (2016) «Civic participation as means of empowerment: preventing social exclusion of Youth in precarious life conditions in Spain». *Papers, Revista de Sociologia*, 101(3), p. 315-337. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2093>
- García-Albacete, G. i J. Lorente (2019) «The post-austerity youth. Political attitudes and behavior». *Revista Internacional de Sociología*, 77(4), e141. <https://doi.org/10.3989/ris.2019.77.4.19.004>
- Generalitat de Catalunya (2010) Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. (08.10.2010)
- Generalitat de Catalunya (2010) Llei 33/2010, de l'1 d'octubre, de polítiques de joventut. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (08.10.2010)
- González, S. (2020) «Testing the evidence, how good are public sector responsiveness measures and how to improve them?». *OECD Working Papers on Public Governance*, 38(1), p. 1-50. <https://doi.org/10.1787/19934351>
- Gottschall, M. (2002) «The ethical implications of the deconstruction of gender». *Journal of the American Academy of Religion*, 70(2), p. 279-299. <http://dx.doi.org/10.1093/jaar/70.2.279>
- Hart, R. (1992) *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Innocenti Essays, 4. Florència, UNICEF.
- Honneth, A. (2014) *El Derecho de la libertad: esbozo de una eticidad democrática*. Buenos Aires, Katz / Madrid, Clave Intelectual.
- Kitanova, M. (2020) «Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis». *Journal of Youth Studies*, 23(7), p. 819-836. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1636951>
- Larson, R. W.; Walker, K. C.; Rusk, N. i Diaz, L. B. (2015) «Understanding youth development from the practitioner's point of view: A call for research on effective practice». *Applied Developmental Science*, 19(2), p. 74-86. <https://doi.org/10.1080/10888691.2014.972558>
- Malone, K. i Hartung, C. (2010) «Challenges of participatory practice with children» a Percy, B i Thomas, N. [Ed.] *A handbook of children and young people's participation*. Oxford, Routledge, p. 24-38. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.03.030>

- McKinney, D. (2012) «Think About It: An Exploration of Values, Principles and Ethics of Youth Work», a University of Minnesota [ed.] *Moving Youth Work Forward: Reflections on Youth-entered Practice in Minnesota*, p. 6-9.
- Metz, J. (2017) «The professionalism of professional youth work and the role of values» *Social Work & Society*, 15(2), p. 1-16. Disponible a: <https://ejournals.bib.uni-wuppertal.de/index.php/sws/article/view/528> [accés 24.7.2024]
- Morán, M. i Benedicto, J. (Eds.). (2003) *Aprendiendo a ser ciudadanos: experiencias sociales y construcción de la ciudadanía entre los jóvenes*. Madrid, Instituto de la juventud.
- Nugin, R. (2013) «Individualism and its different faces: some cases from post-socialist Estonia». *Journal of Youth Studies*, 16(7), p. 809-829. <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.764976>
- OECD (2019) *Estrategia de Competencias de la OCDE: 2019*. Madrid, Santillana.
- Olmos, R. (2021) «¿Hacia dónde caminan los cangrejos? Perspectivas de futuro de una generación asendada por dos crisis». *Reidicis. Revista de Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales*, núm. 8, p. 106-125. <https://doi.org/10.17398/2531-0968.08.106>
- Open Society Foundations (2023) *Open Society Barometer. Can Democracy Deliver?* Disponible a: <https://www.opensocietyfoundations.org/focus/open-society-barometer> [accés 24.7.2024]
- Ord, J. (2007) *Youth work process, product and practice. Creating an authentic curriculum in work with young people*. Lyme Regis, Russell House.
- Ord, J.; Carletti, M.; Morciano, D.; Siurala, L.; Dansac, C.; Cooper, S.; Fyfe, I.; Kötsi, K.; Sinisalo-Juha, E.; Taru, M. i Zentner, M. (2022) «European Youth Work Policy and Young People's Experience of Open Access Youth Work». *Journal of Social Policy*, 51(2), p. 303-323. <https://doi.org/10.1017/S0047279421000143>
- Parés, M. (2014) «La participación política de los jóvenes ante el cambio de época: estado de la cuestión». *Metamorfosis. Revista del Centro Reina Sofía sobre Adolescencia y Juventud*, 0(0), p. 65-85. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6163238> [accés 24.7.2024]
- Petkovic, S. i Bárta, O. (2020) «Ethical standards in youth work and how they support the development of education and career pathways of youth workers», a Taru, M. I Krzaklewska, E., *Youth worker education in Europe: Policies, structures, practices*. Council of Europe, p. 115-136.
- Pope, P. (2016) «“Handing over our ethics?” Youth work conversations in times of austerity». *Ethics and Social Welfare*, 10(4), p. 369-377. <https://doi.org/10.1080/17496535.2016.1185795>
- Roach, J.; Wureta, E. i Ross, L. (2013) «Dilemmas of practice in the ecology of emancipatory youth-adult partnerships». *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 4(3), p. 475-488. <https://doi.org/10.18357/ijcyfs43.1201312626>
- Rosa, H. (2011) «Aceleración social: consecuencias éticas y políticas de una sociedad de alta velocidad desincronizada». *Persona y sociedad*, 25(1), p. 9-49. <https://doi.org/10.53689/pys.v25i1.204>
- Sala, M. i Planas, A. (2024) «Enhancing youth Voices: Exploring community participation through youth workers». *Children and Youth Services Review*, 160, p. 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107600>
- Salvador, M. i Pano, E. (2019) «Els i les professionals de joventut», a Direcció General de Joventut [ed.] *La situació de les polítiques municipals de joventut a Catalunya. Anàlisi*

del desplegament del PNJCat a través de les dades de l'Enquesta a municipis i comarques 2016-2017. Barcelona, Estudis, p. 71-113.

- Sapin, K. (2012) *Essential skills for youth work practice*. Nova York, Sage Publications.
- Sercombe, H. (1997) «The youth work contract: professionalism and ethics». *Youth Studies Australia*, 16(4), p. 17-21. Disponible a: <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/ielapa.980504797> [accés: 5.9.2024]
- (1998) «Power, ethics and youth work. The meaning of power in the context of youth work». *Youth Studies Australia*, 17(1). Disponible a: <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.980707346> [accés: 5.9.2024]
- (2004) «Youth work: The professionalisation dilemma». *Youth Studies Australia*, 23(4), p. 20-25. Disponible a: <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.880599314600170> [accés: 29.8.2024]
- (2007) «Embedded Youth Work: Ethical Questions for Youth Work Professionals». *Youth Studies Australia*, 26(2), p. 11-19. Disponible a: <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.464482114737575> [accés: 29.8.2024].
- Serracant, P. (2015) «The impact of the economic crisis on youth trajectories: A case study from Southern Europe». *Young*, 23(1), p. 39-58. <https://doi.org/10.1177/1103308814557398>
- Shier, H. (2012) *What does 'equality' mean for children in relation to adults?* [Official background paper for UN Global Thematic Consultation on 'Addressing Inequalities Post-2015']. CESESMA.
- Sloam, J. (2013) «'Voice and Equality': Young People's Politics in the European Union». *West European Politics*, 36(4), p. 836-858. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.749652>
- Slovenko, K. i Thompson, N. (2016) «Social pedagogy, informal education and ethical youth work practice». *Ethics and Social Welfare*, 10(1), p. 19-34. <https://doi.org/10.1080/17496535.2015.1106005>
- Soler, P.; Trilla, J.; Jiménez, M. i Úcar, X. (2017) «La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios, momentos y procesos». *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 30(1), p. 19-34. https://doi.org/10.7179/PSRI_2017.30.02
- Soler i Martí, R. (2015) «Youth political involvement update: measuring the role of cause-oriented political interest in young people's activism». *Journal of Youth Studies*, 18(3), p. 396-416. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.963538>
- Spannring, R.; Ogris, G. i Gaiser, W. (2008) *Youth and Political Participation in Europe: Results of the Comparative Study of Euyoupart*. Leverkusen, Barbara Budrich.
- Strack, R. W.; Magill, C. i McDonagh, K. (2004) «Engaging youth through photovoice». *Health promotion practice*, 5(1), p. 49-58. <https://doi.org/10.1177/1524839903258015>
- Switzer, S. (2020) «"People give and take a lot in order to participate in things:" Youth talk back-making a case for non-participation». *Curriculum Inquiry*, 50(2), p. 168-193. <https://doi.org/10.1080/03626784.2020.1766341>
- UNESCO (2019) *Enseñando y aprendiendo para una participación transformadora. Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura*. París, Unesco.
- Unión Europea (2018) Resolución del Consejo de la Unión Europea y los Representantes de los Gobiernos de los Estados miembros, reunidos en el Consejo, sobre un marco para la cooperación europea en el ámbito de la juventud: la Estrategia de la Unión

- Europea para la Juventud 2019-2027. *Diario Oficial de la Unión Europea*. Núm. 456. (18.12.2018)
- Vilar, J. (2001) «La ética en la práctica cotidiana de las profesiones sociales». *Educación social: revista de intervención socioeducativa*, núm. 17, p. 10-26. <https://redined.educacion.gob.es/xmlui/handle/11162/29764> [accés: 29.8.2024]
- Vilar, J. i Riberas, G. (2020) «Ethics and Professional Deontology in Socio-educational Youth Work: Ethical Limits of Socio-educational Work with Young People», a Úcar, X., Masó, P. i Planas, A. (Eds.), *Working with Young People: A Social Pedagogy Perspective from Europe and Latin America*. Nova York, Oxford University Press, p. 129-148 <https://doi.org/10.1093/oso/9780190937768.003.0009>
- Walther, A.; Pohl, A.; Loncle, P. i Thomas, N. P. (2019) «Researching youth participation—theoretical and methodological limitations of existing research and innovative perspectives» a Walther, A., Batsleer, J., Loncle, P. i Pohl, A. (Eds.), *Young people and the struggle for participation*, Londres, Routledge, p. 13-33.
- Walther, A.; Stauber, B. i Pohl, A. (2009) *Youth: actor of social change. Project report*. Luxemburg, European Commission.
- White, S. (1996) «Depoliticising development: the uses and abuses of participation». *Development in practice*, 6(1), p. 6-15. <https://doi.org/10.1080/0961452961000157564>
- Williamson, H. i Conroy, M. (2020) «Youth work and social pedagogy: Toward consideration of a hybrid model», a Úcar, X., Masó, P. i Planas, A. (Eds.), *Working with Young People: A Social Pedagogy Perspective from Europe and Latin America*. Nova York, Oxford University Press, p. 149-167 <https://doi.org/10.1093/oso/9780190937768.003.0009>
- Zavodna, L. (2022) «Is the Snowflake Generation More Sensitive? Research from the Teaching of the New Generation», a *Teaching Generation Snowflakes: New Challenges and opportunities*. Praga, University of Economics and Business, p. 9-24.
- Zeldin, S.; Gauley, J.; Krauss, S. E.; Kornbluh, M. i Collura, J. (2017) «Youth-adult partnership and youth civic development: Cross-national analyses for scholars and field professionals». *Youth & Society*, 49(7), p. 851-878. <https://doi.org/10.1177/0044118X15595153>

Critical approaches to youth participation: challenges and opportunities for youth professionals from a political and ethical perspective

Abstract: This article examines the practical and ethical dimension of promoting youth participation from the perspective of youth professionals. First, changes in the forms of traditional and less conventional youth participation are justified. These changes pose challenges and opportunities for youth professionals in charge of promoting participation. Next, European and Catalan regulations are reviewed that underline the key role of professionals as facilitators of participation. The main ethical dilemmas that these professionals have to face in their daily lives are presented, such as incorporating values of social justice in balance with the needs of young people and regulatory restrictions. Finally, three challenges are raised for these professionals and tools are proposed to overcome them: 1) guarantee that youth voices are heard from a perspective that is critical of adult-centric society; 2) debate the role of public policy as a technical, political and ethical responsibility; and 3) commit to solid, consistent training for youth professionals.

Keywords: Youth participation, youth professionals, professional ethics, professional practice, public policy, adult-centric society

Aproximaciones críticas a la participación juvenil: retos y oportunidades para los profesionales de juventud desde una mirada política y ética

Resumen: Este artículo examina la dimensión práctica y ética de la promoción de la participación juvenil desde la figura del profesional de juventud. En primer lugar, se justifican los cambios en las formas de participación juvenil, tanto las tradicionales como las menos convencionales, que suponen retos y oportunidades para los profesionales de juventud encargados de fomentar esta participación. A continuación, se revisan las normativas europeas y catalanas que subrayan el papel clave de los profesionales como facilitadores de la participación. También se presentan los principales dilemas éticos que estos profesionales deben afrontar en su cotidianidad, cómo incorporar valores de justicia social en equilibrio con las necesidades de los jóvenes y las restricciones normativas. Por último, se plantean tres retos para estos profesionales y se proponen herramientas para superarlos: 1) garantizar que las voces juveniles sean escuchadas desde una perspectiva crítica con la sociedad adultocéntrica; 2) disputar el papel de la política pública como responsabilidad técnica, política y ética; y 3) apostar por una formación sólida y coherente para los profesionales de juventud.

Palabras clave: Participación juvenil, profesionales de juventud, ética profesional, práctica profesional, política pública, sociedad adultocéntrica

Approches critiques de la participation des jeunes: défis et opportunités pour les professionnels de la jeunesse d'un point de vue politique et éthique

Résumé: Cet article examine la dimension pratique et éthique de la promotion de la participation des jeunes du point de vue du professionnel de la jeunesse. Premièrement, les changements dans les formes de participation des jeunes, à la fois traditionnelles et moins conventionnelles, sont justifiés, ce qui pose des défis et des opportunités aux professionnels de la jeunesse chargés de promouvoir cette participation. Ensuite, on passe en revue les réglementations européennes et catalanes qui soulignent le rôle clé des professionnels en tant que facilitateurs de la participation. Les principaux dilemmes éthiques auxquels ces professionnels doivent faire face dans leur vie quotidienne sont également présentés, comme l'intégration des valeurs de justice sociale en équilibre avec les besoins des jeunes et les restrictions réglementaires. Enfin, trois défis sont posés à ces professionnels et des outils sont proposés pour les surmonter : 1) garantir que les voix des jeunes soient entendues dans une perspective critique à l'égard de la société centrée sur les adultes; 2) contester le rôle de la politique publique en tant que responsabilité technique, politique et éthique ; et 3) s'engager à offrir une formation solide et cohérente aux professionnels de la jeunesse.

Mots-clés: Participation des jeunes, professionnels de la jeunesse, éthique professionnelle, pratique professionnelle, politique publique, société centrée sur les adultes